

РАДМИЛО ПЕТРОВИЋ

КОЊУКЦИЈА МАРСА И ВЕНЕРЕ НА ЈЕДНОМ КЕРАМИЧКОМ АМУЛЕТУ ИЗ МУЗЕЈА У ДОБОЈУ

Северозападно од Добоја у оквиру археолошког рекогносцирања, које се увек спроводи пре почетка систематских археолошких ископавања, нађен је **керамички амулет, димензија 15×9 cm**, који је на аверсу имао геометријску декорацију сачињену од двоструко поновљеног латиничног слова „W“ и две геометријске форме крста, које излазе из тих латиничних слова. Дакле, два латинична слова међусобно формирају латинично слово „S“, а завршавају се у форми крста као круном. Латинично слово с леве стране, које се налази у нормалном положају на својој круни — крсту има постављен круг, а десно латинично слово „W“ постављено је наопако и на својој круни — крсту има постављену петокраку звезду.

На реверсу овог амулета био је на средини — пласиран кружни протом налик рогу пречника 2 cm који је веома подесан за држање у руци. То је дало повода да се закључи да је у питању амулет — сувенир који својом диспозицијом алудира на неки култни предмет. Ми сматрамо да су на амулету представљене планете Марс и Венера у астрономском феномену — конјукције — спајања која се догодила 12. јула 2488. године пре наше ере.

Аутопсија керамичког амулета из Добојског музеја утврдила је да је у питању артефакт из праисторије, и то из хронолошког периода када је млађе камено доба — Неолит прелазило у рано метално доба, тзв. Енеолит. Три енеолитске културе могле су бити адекватне времену настанка овог налаза: Баденска, Костолачка и Вучедолска¹ културна група, јер управо оне означавају тај прелаз из касног неолита у рано бронзано доба.

Пре него што покушамо да успоставимо могуће археолошке релације са керамичким налазом из добојског музеја требало би рећи да је најближи локалитет овом

¹ R. R. Smith, Die burg Vučedol, Zagreb 1945, стр. 179.

преисторијском налазу — Вучедол. Он се налази неколико стотина километара североисточно од Добоја и најважније је налазиште овог дела Европе.

У том контексту, једино адекватна је била баденска култура која је трајала од средине 3. миленијума до почетка 2. миленијума, п.н.е., а она је по аутопсији, била томе најближа добојском налазу. Литература је показала да се већ наведени локалитет Вучедол налази у близини града Вуковара, недалеко од Дунава.²

Баденска култура добила је име по локалитету Баден у Аустрији и припада периоду од 2300. до 2000. године пре наше ере. Баденска група јавља се на почетку бакарног доба или енеолита и уз вучедолску културу је најзначајнија. Сада се, по први пут, уводи метал у општу употребу.³

Археолошко искуство везано за грађу која је имала астролошке и астрономске дате омогућило је боље читање звезданих карата из доба преисторије, као и налажење дубоке археолошке утемељености свих астролошких диспозиција. Из тог једног искуства је стечена сигурност да се на добојском амuletу уочи астролошки феномен — конјукције Марса и Венере из 12. јула 2488. године пре наше ере. Да бисмо боље разумели право значење стручне астрономске речи — конјукција, рецимо да је то спајање и умножавање енергије две суседне планете, у овом случају, Марса и Венере, професор географије Београдског универзитета, др Милутин Тадић, претражујући компјутерски програм Sky Globe 3,1, нашао је да је та преисторијска конјукција Марса и Венере била историјска чињеница која се догодина 12. јула 2488. године пре наше ере, што би у апсолутној хронологији одговарало, баденској хронологији. Професор Тадић додаје још и: „Наведена конјукција из праисторијског доба одговара слици неба које је било видљиво 2488. године п.н.е. у току ноћи у местима у средњој Босни. Тада је био млад месец што је веома битно, јер када је месец млад, он не омета засењивањем своје светлости онога који га посматра. И то је омогућавало да се те ноћи веома лепо виде на небу изнад Босне планете Марс, Венера и Меркур.“

Даља анализа амuletа из Добоја показала је да се, осим, геометријских облика круга — планете Марс, геометријске форме звезде-планете Венере, на њему налазе још две геометријске форме и то: форма латиничног слова „W“ и форма „крста“, који су имали улогу да, као у својим чашицама, носе и подржавају планету Марса и Венеру. Астрономски извори говоре да латинично слово „W“ и форма крста, као геометријски симболи увек алудирају на два сазвежђа — Касиопеју — симболична форма „W“, а форма „крста“ алудира на сазвежђе Лабуда, што је још занимљивије на керамичком амuletу из Добоја, према овој астралној диспозицији сазвежђем Касиопеје и Лабуда увек се алудира на лето, највећу дужину дана и осунчаност тог дела године. Ако желимо да будемо још прецизнији, рећи ћемо да се сазвежђе Касиопеје и Лабуда налази у свом зениту, баш усред лета, на летњем ноћном небу.

Феномен конјукције, спајање планета Марса и Венере веома је добро објашњено у једној причи из грчке митологије.⁴ Пошто је богиња љубави Венера била

² S. Dimitrijević, Vučedolski kulturni kompleks — geneza i podela, Zagreb, 1988, стр. 21.

³ A. Durman, Metal u vučedolskom kulturnom kompleksu, Zagreb, 1989, стр. 32.

⁴ P. Грејвс, Грчки митови, Београд, 1991, стр. 61–62.

Хефестова жена, који је био ружан и ћопав, да би задовољила своју љубавну страст морала је да се тајно налази са љубавником Богом Марсом.

...док несмотрене љубавнике једног јутра није изненадио Хелије, бог сунчеве светлости, затекавши их у постељи у Арејевом — Марсовом двору, у Тракији; Хелије је одмах својом причом напунио уши Хефесту.

Увређени Хефест се затворио у своју ковачницу и тамо исковао бронзану мрежу за лов, фину као паучина, али непробојну и тајно је разапео преко своје брачне постеље. Афродита (Венера) која се вратила из Тракије сва насмејана, објасни Хефесту да се послом задржала у Коринту, а он јој рече: „Молим те, опрости ми, драга жено, што идем на краће време на Лемно, своје омиљено острво, да се одморим.“ Венера се не понуди да га прати и чим се он измакао, журно посла по Ареја (Марса) који брзо стиже. Они радосно одоше у постељу, али се у зору нађоше заплетени у мрежу наги и немоћни да се извуку. Хефест их, вративши се с пута, тако затече, те позва сво богове да се осведоче да га је Афродита (Венера) осрамотила. Он је затим изјавио да неће своју жену ослободити брачне дужности, све док му не буду враћени дарови које је у време свадбе дао њеном поочиму Зевсу.

Да би се добојски амулет са представом коњукије могао боље објаснити требало би га повезати са доласком Индоевропљана на Балкан, који се догодило негде око средине 3. миленијума п.н.е.

У савременој науци се сматра да почеци овог процеса падају око средине III миленијума п.н.е. То је у медитеранским областима Европе доба цивилизација које су познавале употребу бронзе. У континенталним областима у ово време још увек се одржава неолитик или се прелази у период енеолитика, који наговештава прве покушаје експлоатације металургије бакра и бронзе.⁵

Богата мултидисциплинарна диспозиција керамичког амuleта из Добоја има и свој хидронимско — оронимски слој који произилази из места његовог налаза, тј. места његове продукције. Ова картографска аутопсија керамичког амuleта из Добоја начињена је уз помоћ слике северног неба, са њеним појединим деловима. Наиме, слика северног неба која представља сазвежђа Лабуда и Касиопеје, према свом положају на небу изједначени су са реком Босном и њеним притокама, Билом и Лашвом. Дакле, поновићемо, да је два сазвежђа на северном небу праисторијски керамичар изједначио са током реке Босне и њеним притокама, Билом и Лашвом. Овом ћемо придодати још једну важну чињеницу. Сагледавањем карте Републике Српске у размеру 1:750.000 види се да се ток реке Босне окончава преко притока Била и Лашве у подножју планине Влашић која је висока 1943 m.

Када се керамички амулет из Босне постави у позицију северног неба према атласној карти професора географије Влад. Маринковића, публиковане одлуком Министарства просвете од 1. јула 1926. године, све постаје јасније. Форма керамичког амuleта из Добоја одговара слици северног неба у диспозицији сазвежђа

---

⁵ Б. Гавела, О најстаријим етничким агломерацијама на подручју Београда, ГГБ Књига V, Београд, 1958. стр. 15–18; Каталог Изложбе у Галерији САНУ Винча у праисторији и средњем веку, Београд, 1984. године.

Лабуда–Касиопеје–Влашића. Босански демижург керамичког амулета из Добоја не само што је забележио конјукцију Марса и Венере из 12. јула 2488. године п.н.е., већ је ту диспозицију сазвежђа Лабуда–Касиопеје–Влашић изједначио са хидронимско-оронимском диспозицијом места одакле је све то виђено и где се налази — током реке Босне, са њеним притокама Билом и Лашвом и планином Влашић, високом 1943 m, која се налази у близини наведених притока.

ЛИТЕРАТУРА

- Grupa autora Atlas Svijeta, Zagreb, 1974.
- R. Marić, Vučedol, Zagreb, 1981, T. Čadež, Vučedolski kalendar, Zagreb, 2000.
- A. Vranković, Čitači neba, Zagreb, 2001.
- P. Bosch- Gimpera, El neolítico y sus pueblos: El problema indoeuropeo, Zephyrus IX–2, Salamanca, 1958, 145 sqq; и исти: Nota sobre el problema indoeuropeo, Porto, 1959, 211–219.
- P. Bosch- Gimpera, Les mouvements celtiques, Etudes belgiques, V–VI, 1950–1953, 353 sqq.
- G. Childe, The prehistory of European Society, London, 1958.
- B. Hrozný, A'Asie anterieure, Paris, 1947.
- H. Krahe, Die Sprache der Illyrier, Qiesbaden 1955.
- F. Schachermeyer, Die ältesten Kulturen Griechenlands, Stuttgart, 1955, 148.
- M. Budimir, Protoslavica, Slavjanskaja filologija, II, Moskva, 1958.
- G. Kossina, Die Herkunft der Germanen, Wurzburg 1911, и Ursprung und Verbreitung der Germanen in Vor- und Frühgeschichtlicher Zeit, Leipzig 1936, и Die Deutsche Vorgeschichte, Leipzig, 1936.
- C. Schuchhardt, Alteuropa, Berlin, 1935.
- A. Brjusov, K vprosu ob indoevropskoj probleme, Sovetskaja arheologija, br. 3, Moskva, 1958, 18–28.
- V. Georgiev, Vprosi rodstva sredizemnomorskih jazikov, Vrposi jazika, br. 4, Moskva, 1954.
- W. Heurtley, Prehistoric Macedonia, Cambridge, 1939, 126.
- J. H. Gaul, The neolithic period in Bulgaria, Cambridge, 1948, 109.
- M. Vasić, Die Datierung der Vinčaschicht, Prahistorische Zeitschrift, 1911, Band II, 126–132.
- C. Schuchhardt, Die Urillyrier und ihre Indogermanisierung, Preuss, Akademie der Wissenschaften, Berlin, 1935.
- N. Bartucz, Abriss der Rassengeschichte in Ungarn, Zeitschrift für Rassenkunde, 1953, 22.
- N. Lahovary, Les peuples europeens, leur passe ethnologique et leur parentes reciproques d' apres les dernieres recherches sanguines et anthropologiques, Neuchatel, 1946, 514.
- I. Schwudetzky, Die Vinča- Schadel, Vorläufige Mitteilung D.G.F.A, Freiburg, 1956.
- G. Childe, Prehistoric Migrations, Oslo, 1950.
- M. Garašanin, Neolithikum und Bronzezeit in Serbien und Makedonien, Bericht der R.-G. Kommission, 1958.
- Г. Гавела, Етничка и хронолошка детерминација панонске керамике, Рад Војвођанских музеја, 2, 1953.